

Undervisningsinspektør om skolesviket: Norsk skole **svikter** mange unge, talentfulle mennesker

Vi trenger en grunnskole som likestiller praktisk og teoretisk kompetanse og som skaper mangfoldige mestringsopplevelser for alle. Grunnskolen må lykkes med å gi alle unger **livsmot** og tro på at de er dyktige.

For et år siden satte regjeringen ned et ekspertutvalg for å utrede hvorfor det er så store kjønnsforskjeller i skolen. Oppdraget deres har blant annet vært å se etter årsaker til at det er flere gutter enn jenter som trenger spesialundervisning, at det er flere gutter enn jenter som presterer lavt på **ferdighetsnivåer** og at det er færre gutter enn jenter som **fullfører** videregående skole innen de fem årene rettigheten varer.

Først ble jeg glad da jeg leste utvalgets mandat. Endelig forstår regjeringen at man må gå grundig inn i de **bakenforliggende** årsakene til alarmerende statistikk knyttet til ungenes skolehverdag. Deretter ble jeg provosert. Hvorfor i all verden skal man redusere dette til å bare være et spørsmål om kjønn?

For dette er resultater av en **villet** politikk. De siste tjue årene har både røde, gule, grønne, lilla og blå politikere framsnakket, til tider fremelsket og ikke minst **vedtatt** en skolepolitikk som først og fremst er tilpasset en viss type elever, nemlig de teoristerke, de rolige og de disiplinerte elevene. Den motsatte sorten unger, de kreative og **boblende**, de med **maur i rumpa**, de som tør å utfordre autoriteter og de praktisk anlagte, må derimot **legge bånd på seg** gjennom hele grunnskoleløpet.

Å **svikte** – tutaj: zawieść, sprawić zawód (å svikte – sviktet – har sviktet)

(Et) **livsmot** – życiowa odwaga

Å **utrede** – badać (å utrede – utredet – har utredet)

(Et) **oppdrag** – misja, zadanie, zlecenie

(En) **ferdighet** – umiejętność, sprawność

Å **fullføre** – ukończyć, dokończyć (å fullføre – fullførte – har fullført)

Bakenforliggende – zasadniczy, podstawowy, fundamentalny; ukryty

Villet – zamierzony

Å **vedta** – przyjmować, akceptować, uchwalać (å vedta – vedtok – har vedtatt)

Boblende – tutaj: żywy, pełen życia

Å **ha maur i rumpa** – nie móc usiedzieć w miejscu (å ha – hadde – har hatt)

Å **legge bånd på seg** – panować nad sobą, hamować się, opanować się (å legge – la – har lagt)

Denne villedde politikken kommer fra politikere i alle **sjatteringer**; som alle **kappes** om å få hegemoniet på det ordsminkede begrepet «kunnskapsskole», en **fiffig** måte å liksom understreke at vi ikke skal komme her å leke skole.

Men det er jo ikke rart at mange unger ikke **mestrer** skolehverdagen. Det sier seg jo egentlig selv. Hvordan kan de det, når skolen på mange måter ikke er laget for dem? Skolesystemet vårt er nemlig **skrudd sammen** slik at alle bør gå i felles takt, på samme læringsvei, samtidig med dem som **tilfeldigvis** tilhører samme årskull. Og ikke minst, vi har en timetallsfordeling i grunnskolen som nærmest roper ut at teoretiske fag er mye viktigere enn praktisk-estetiske fag.

Klart det gjør noe med elevene.

Dagens grunnskole er i realiteten en ideologisk verdistruktur som vi **loser** alle barn gjennom fra de er seks til seksten år. Gjennom denne strukturen blir de hele tiden målt og veid. Det som samfunnet mener har verdi manifesterer seg gjennom en fordeling hvor teoretiske fag får tildelt om lag tre fjerdedeler av det samlede timetallet. Gjennom denne verdistrukturen formes naturligvis også ungenes eget selvbilde. Fordi teoretiske fag **tillegges** så stor **vekt**, får praktisk sterke unger oftere en følelse av ikke å mestre sammenlignet med teoretisk sterke elever. Og på denne måten marineres ungenes selvbilde inn i et verdisystem som **formidler** at teoretisk kunnskap er mye viktigere enn praktisk kunnskap.

(Ei, en) sjattering – odcień

Å **k a p p e** – t u t a j :
współzawodniczyć, konkurować (å kappe – kappet – har kappet)

Fiffig – sprytny, przebiegły

Å **mestre** – panować nad, władać
(å mestre – mestret – har mestret)

Å **skru sammen** – skręcać, składać
(å skru – skrudde – har skrudd)

Tilfeldigvis – przypadkowo, przypadkiem

Å **lose** – prowadzić, wskazywać drogę (å lose – loste – har lost)

Å **tillegge vekt** – przywiązywać wagę (å tillegge – tilla – har tillagt)

Å **formidle** – przekazywać (å formidle – formidlet – har formidlet)

Det bør derfor ikke komme som en overraskelse på oss at så mange unger fyller de negative statistikkene som politikerne nå sier de er så bekymret for.

Så hva gjør politikerne da? Jo, regjeringen velger blant annet å sette ned en komite. Denne komiteen får beskjed om å studere noe så **snevert** som kjønnsforskjeller. Den påbegynte fagfornyningen av læreplanverket kunne også vært en inngang til reell endring, men **foreløpig** er det lite som **tyder på** at man her ønsker å endre selve vektingen mellom praktiske og teoretiske fag i grunnskolen. Det mest konkrete departementet foreløpig har signalisert er at man vurderer å gjøre praktisk-estetiske fag til mulige trekkfag til muntlig eksamen på 10. trinn. Som om dette vil være det som vil gi flere mestringsopplevelser i skolehverdagen for praktiske talenter.

Og det er da jeg blir så **oppgitt**. Noen må jo snart oppdage den grunnleggende verdistrukturen som **ligger til grunn** for hele innretningen av grunnskolen og innse at denne påvirker alle, uansett kjønn. Og for å finne årsaken må vi gå inn i **marginen** på det som virkelig definerer samfunnet vårt, nemlig vårt uttrykte syn på hva som er viktig kunnskap, hva slags menneskesyn vi **forfekter** og hvordan dette **gjenspeiles** i det grunnskolesystemet vi har skapt.

For det burde ikke komme som et sjokk på oss at ikke alle kan følge samme takt. Det burde ikke komme som et sjokk på oss at dersom skolehverdagen er full av opplevelser av ikke å mestre eller forstå, så trykker det deg ned som menneske.

Snever – wąski, ograniczony

Foreløpig – tutaj: jak na razie, póki co

Å tyde på – wskazywać na (å tyde – tydde – hat tydd)

Oppgitt – zawiedziony, rozczarowany

Å ligge til grunn for noe – być podstawą czegoś, być przyczyną czegoś (å ligge – lå – har ligget)

(En) marg – istota, sedno, rdzeń

Å forfekte – bronić czegoś, argumentować za czymś (å forfekte – forfektet – har forfektet)

Å gjenspeile – odzwierciedlać (å gjenspeile – gjenspeilet – har gjenspeilet)

Det burde ikke komme som et sjokk på oss at mange elever skulle ønske de var alle andre steder enn i klasserommet; at de **beste fall** **kjeder seg** eller **i verste fall** er ulykkelige på skolen. Det burde heller ikke komme som et sjokk på oss at mange, når de endelig får mer selvbestemmelse i 16-17-års alderen, ikke orker mer av skole.

Og så er det de som **klør seg i hodet** og **etterlyser** at samfunnet skal vise mer respekt for fagarbeideren. Men det er jo ikke rart at yrkesfag ikke har den statusen som de **fortjener**. For hadde politikerne virkelig ment dette, så hadde man **sørget for** at elevene møtte yrkesforberedende praktiske fag allerede fra første klasse av. Men sånn er det jo ikke, og i realiteten er hele grunnskoleløpet en eneste lang forberedelse til et studiespesialiserende videregående løp.

Vi trenger en grunnskole som gir alle barn og unge den **grunnmuren** de trenger for å skape sitt eget gode liv, og som tar utgangspunkt i et rikt og mangfoldig kunnskapssyn. Vi trenger en grunnskole som skaper mangfoldige mestringsopplevelser for alle, og vi trenger en grunnskole som **fremmer** hele spekteret av menneskelig talent.

I dag svikter norsk skole mange unge, talentfulle mennesker. Vi stempler dem som **urokråker**, umotiverte, skoletrøtte og dropout-er.

I beste fall/i verste fall – w n a j l e p s z y m w y p a d k u / w najgorszym wypadku

Å kjede seg – nudzić się (å kjede – kjedet – har kjedet)

Å klø seg i hodet – drapać się po głowie (å klø – klødde – har klødd)

Å etterlyse – obwieścić, ogłosić (å etterlyse – etterlyste – har etterlyst)

Å fortjene – zasłużyć, zasługiwać (å fortjene – fortjente – har fortjent)

Å sørge for – troszczyć się o, dbać o, opiekować się (å sørge – sørget – har sørget)

(En) grunnmur – fundament

Å fremme – promować, popierać, wspierać (å fremme – fremmet – har fremmet)

(En) uokråke – niespokojna, nerwowa osoba

Spar oss for flere ekspertutvalg som skal studere kjønnsforskjeller, men sørg heller for å skape den mangfoldige, mestringsorienterte og varierte skolen alle unger fortjener.

Artikkelen «Undervisningsinspektør om skolesviket: Norsk skole svikter mange unge, talentfulle mennesker» av Anne Ragnhild Kjær Sti ble hentet fra vg.no: <https://www.vg.no/nyheter/meninger/i/7lOkVK/undervisningsinspektoer-om-skolesviket-norsk-skole-svikter-mange-unge-talentfulle-mennesker> (tilgangsdato: 02.09.2018)

Å **spare** – oszczędzać (å spare – sparte – har spart)